

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

ကမ္ဘာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

တိုင်ဆိုင်ခံအုပ်တော်ဘိးဘုရင်လီ၊ ဘုရင်ထွဲဒီးတော်ခွဲတော်ယင်လာပုကုပုကုညီအင်္ဂါ

**RAOUL
WALLENBERG
INSTITUTE**
OF HUMAN RIGHTS AND RESPONSIBILITY LAW

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

ကမ္ဘာလူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

ဟိတ်ဆိုင်ဒီဘုတ်တစ်ဘိဘုတ်ရလီ၊ ဘုတ်ထွဲဒီးတင်ခွဲတင်ယပ်လာပု၊ ကျပု၊ ကညီအဂီၢ်

တၢ်ကတိၤဆူန့ၣ်

ဖဲလါဒံၣ်စ့ဘၢၣ် (၁၀) သီ (၁၉၄၈) နံၣ်န့ၣ် ဘီမုၢ်စၢဖှိၣ် ကရၢတၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ထီၣ်ရီၤ ပၢၣ်ဂၢၢ်ပၢၣ်ကျၢၤတူၢ်လိၣ် ဒီးပၢၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤ ကူ ပှၤကညီအဂီၢ် ဆူကမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်အလၢအပွဲၤအိၣ်ဖျါဖဲ ကဘျးပၤလၢကဟဲလၢခံတဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်ထွဲထီၣ် စံၣ်စါန့ၣ်တၢ်မၤ အံၤအခံ, ဘီမုၢ်စၢဖှိၣ်ကရၢ တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ထီၣ်ရီၤအံၤ ကိးယီၤ ထံကီၢ် လၢအမ့ၢ် ဘီမုၢ်စၢဖှိၣ် ကရၢကရၢဖိတဖၣ် လၢကထူး ထီၣ်ရၢလီၤ တၢ်ကွဲး လၢအအိၣ်လၢ တၢ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤအံၤအပူၤ ဒ်သိးထံဖိကီၢ်ဖိ ကိးဂၤဒဲး ကသ့ၣ်ညါ အဂီၢ်လီၤ. တၢ်ကထူးထီၣ်ရၢလီၤအံၤ အသုတ အိၣ်ဒီး တၢ်ပၢၣ်တၢ် အဒုၣ်အဆၢလၢအမ့ၢ် ထံကီၢ် (မ့တမ့ၢ်) ဟီၣ် ကဝီၤ ထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၢ် အဒုၣ်အဆၢတဖၣ်တဂ့ၤ, လီၤဆီဒၣ်တၢ် လၢ တၢ်မၤလိကိုတဖၣ် ဒီးတၢ်ကရၢကရီၤ လၢဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့တဖၣ်အလီၢ်န့ၣ် တၢ်ကပၢၣ်ဖျါအံၤဖျါဖျါဖျါ, တၢ်ကဖး ဖျါထီၣ်အံၤ ဒီးတၢ်ကဒူးနဲၣ်တဲ ဖျါအခိပညီလီၤတံၢ်လီၤဆဲး န့ၣ်လီၤ.

ဒ်န့ၣ်အသိး, ကီၢ်ပံၤယီၤ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤကူပှၤကညီ အဂီၢ် ခိၣ်မံးရှၢၣ် ကွဲးကျိၣ်ထံက့ၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တၢ်ဘိး ဘၣ်ရၢလီၤ ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤကူပှၤကညီအဂီၢ် လၢပယီၤကျိၣ် ဆူကညီကျိၣ် ဒီးစဲးကျဲးထူးထီၣ်ရၢလီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကီၢ်ပံၤယီၤ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပှၤကူပှၤကညီအဂီၢ်ခိၣ် မံးရှၢၣ်
အီကထိဘၢၣ် ၂၈ သီ ၂၀၁၆ နံၣ်

ဟိန်ဒိုဒ်ဒ်ဘုဂ်တၢ်ဘိးဘုဂ်ဂုၤလီၤ ဘုဂ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤကူပုၤကညီအဂီၢ်

တၢ်ကတိၤလၢညါ

တၢ်ပပ်ပနီၣ် ပုၤကူပုၤကညီခဲလၢၣ် အတၢ်န့ၣ်သါခွဲးယၢ်
လၢတၢ်ထုးကွံၣ်အိၤတန့ၣ် လၢအမ့ၢ် ပုၤကူပုၤကညီတဂၤ အသူး
အသ့ၣ် ဒီးတၢ်ထဲသိးတုၤသိးလိၣ်သးအံၤ မ့ၢ်တၢ်သဘျုး, တၢ်မ့ၢ်တၢ်တီ
ဒီးတၢ်ယူတၢ်ဖိး အခိၣ်တယၢ်လၢဟိန်ဒိုဒ်အံၤ အဂီၢ်အသိး ,

တၢ်တပပ်ကဲ, တၢ်တပပ်လုၢ်ပပ်ပွၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ
ပုၤကူပုၤကညီအဂီၢ်အံၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်မၤအရၢၢ်အစၢၢ်
လၢ အမၤဟးဂီၤကွံၣ် ပုၤကူပုၤကညီ အတၢ်သ့ပဲၣ်ဖးနီၤဖး တၢ်ဂ့ၤ
တၢ်အၢအဆၢအသိး, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဟိန်ဒိုဒ် လၢအအိၣ်ဒီး တၢ်
သဘျုးလၢ တၢ်ကတဲဖျါထီၣ်တၢ်, တၢ်သဘျုးလၢတၢ်စူၢ်တၢ်န့ၣ်, ပုၤဖျဲး
ဒီး တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးဒီး တၢ်တလၢတပျံၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပုၤဟိန်ဒိုဒ်
ဖိပတီၢ်မ့ၢ်ကိးဂၤဒဲး အတၢ်မုၢ်လၢလီၤန့ၣ် ဘုဂ်တၢ်ဘိးဘုဂ်သ့ၣ်ညါ
အိၤဝံၤလဲၤအသိး,

တၢ်သူတၢ်စိတၢ်ကမိၤလၢတၢ်တတိတလိၤအပူၤ, တၢ်ဆီၣ်
တၢ်မၤန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ဒ်ကျိၤကျဲၤလၢခံကတၢ်အသိးပုၤကူပုၤကညီ
သ့ၣ်တဖၣ် သုတထီဒါက့ၤတၢ်တဂ့ၤအဂီၢ်န့ၣ် လိၣ်ဘုဂ်ဝဲသပုၤ ကတၢ်
လၢတၢ်ကတဟ့ၣ်ဘုဂ်ကယၢ်ဘၢ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပုၤကူ ပုၤကညီအဂီၢ်
လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သိ အတၢ်သိၣ် တၢ်ဘျုး န့ၣ်လီၤ.

မုၢ်တၢ်လိၣ်ဘၣ်သပှၢ်ကတၢၢ်လၢ၊ တၢ်ကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ထီၣ်
ထံကီၢ်တဘျဲဒီးတဘျဲ တၢ်ရူလိၣ်မုၢ်လိၣ်သးအဂီၢ်၊

ထံကီၢ်လၢအမုၢ် ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢ ကရၢဖိ အထံဖိကီၢ်ဖိ
တဖၣ် တၢ်မၤလိၣ်တံၢ်ကဒီးက့ၤ အတၢ်နၢၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီး
တၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢပှၤကူပှၤကညီအဂီၢ်အခိၣ်တယၢ်၊ ပှၤကူ
ပှၤကညီအသူးအသ့ၣ်ဒီးအလုၢ်အပှၤ၊ ပိၣ်မုၢ်ဒီး ပိၣ်ခွါတၢ်ခွဲးတၢ်
ယၢ်ထံသီးတုၤသီးလိၣ်သးတဖၣ်၊ ဒီးမုၢ်လၢတၢ် ပၢ်လီၤတုၢ်လံ
တၢ်အၢၣ်လီၤ လၢကမၤဒိၣ်ထီၣ် တၢ်ရူလိၣ်မၤသကိးတၢ်၊ တၢ်အိၣ်မူ
အတီၤ လၢအဂ့ၢ်ဒိၣ်န့ၢ်အါန့ၢ်ဝဲ လၢတၢ်သဘျဲအပှၤ အဂီၢ်၊

ထံကီၢ်လၢအမုၢ် ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢ ကရၢဖိတဖၣ် အၢၣ်လီၤ
တုၢ်လံအသး လၢကပၢ်ဖျိၣ်မၤသကိးတၢ် ဒ်သီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျဲ ကပၢ်
ကဲဒီး မၤထွဲဘၣ်ယးဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပှၤကူပှၤကညီ အဂီၢ်ဒီး
တၢ်သဘျဲအခိၣ်တယၢ်တဖၣ်၊

တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်နၢၢ်ပၢ် တမံၤယီၤဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်
ယၢ်လၢ ပှၤကူပှၤကညီအဂီၢ်ဒီး တၢ်သဘျဲတဖၣ်အံၤန့ၢ်မုၢ် တၢ်အကါ
ဒိၣ်ဒိၣ်မးလၢ လၢတၢ်ကဒူးကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ် တၢ်အၢၣ်လီၤ အံၤ
လၢလၢပျဲပျဲအဂီၢ်၊

တၢ်ကျဲးစး ဒ်သိးပှၤကိးဂၤ၊ တၢ်ကရၢကရိခဲလၢ် ကပၣ်
 ဒိၣ်၊ ကပၣ်လုၢ်ပၣ်ပှၤ တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအံၤ ထီၣ်တဘီၣ်ယုၢ်ယီၣ်ဒီး
 ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ် ကပၣ်ကဲ တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်သဘျူအံၤ ဒီးဖျိတၢ်သိၣ်
 လိ၊ တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်ကူၣ်သ့သ့ၣ်ညါ၊ အိၣ်ဒီး တၢ်တိၣ် လၢထံကီၢ်လၢ
 အမ့ၢ် ဘီၣ်မ့ၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢ ကရၢဖိ အထံဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကတူၢ်
 လိၣ်လူၤ ပိၣ်ထွဲမၤထွဲအဂီၢ်၊ ဒ်ထံ ကီၢ်အပတီၢ် ဒီးဒ်ထံကီၢ် အါဘၣ်
 အပတီၢ်အသိး ကအိၣ်ဒီးတၢ်တိၣ်ကျဲၤ လၢအဒိၣ်အထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
 အဂီၢ်၊ ဒ်သိးထံကီၢ်ကိးဘၣ်၊ ပှၤကူပှၤကညီကိးဒံနီၢ်ဂၤဒဲး အတၢ်
 အိၣ်မူကအိၣ်ဒီး တၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်၊ တၢ်မၤန့ၤအဂီၢ် တၢ်လၢ အဘၣ်
 ထွဲဒီးတၢ် ကဘၣ်မၤအီၤသ့ၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ်နီၣ်ထီၣ် တမံၤအသိး
 ဘီၣ်မ့ၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢဘိးဘၣ်ရၤလီၤ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ
 ဘၣ်ထွဲဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပှၤကူပှၤကညီအဂီၢ်အံၤ န့ၣ်လီၤ။

အဆၢဒိၣ်(၅)

ပှၤဟီၣ်ခိၣ်ဖိကိးဒံနီၢ်ဂၤဒဲး အိၣ်ဖျဲၣ်ထီၣ်လၢတၢ်သဘျူအပူၤ ဒီးအိၣ်
 ဒီး အသူးအသ့ၣ် ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ထဲသိးတုၤသိးလိၣ်သးန့ၣ်လီၤ။
 ပှၤကူပှၤကညီသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ပၢ် လၢအသ့ပဲၣ်
 ဖးနီၤဖး တၢ်ဂ့ၤတၢ်အၢ အဆၢဒီး ကြးရုလိၣ် ဘၣ်ထွဲ လိၣ်သးတဂၤဒီး
 တဂၤ ဒ်ဒီပုၢ်ဝဲၢ် အတၢ်ပၣ်သး အသိးန့ၣ်လီၤ။

အဆင့်(၂)

ပျက်စီးခြင်း အိတ်ဒီးတင်ခွဲတင်ယင်လၢ ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တင်ခွဲတင်ယင်ဒီး တင်သဘူလၢ အဘၣ်တင်ပပ်ဖျါအီၤလၢ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်တင်ဘိးဘၣ် ရၤလီၤဘၣ်ထွဲဒီးတင်ခွဲတင်ယင်လၢပျက်ပျက်ညီအဂီၢ်အံၤအပူၤ လၢ တအိတ်ဒီးတင်ပပ်တင်အဒူၣ်အဆၢ တင်ပပ်လီၤဆီအီၤ ခီဖျိကလုၣ်, ဖိးဘၣ်အလွဲၣ်, တင်မ့ၢ် ပိပ်မ့ၢ် ပိပ်ခွါအယိ, ကျိၣ်, တင်ဘူၣ်တင်ဘါ, တင်စူၢ်တင်နပ်, ထံၣ်ဂၢ်ကီၢ်ဂၢ် (မ့တမ့ၢ်) တင်စူၢ်တင်နပ်အဂၤအဂၤ, ထံဖိကီၢ်ဖိ (မ့တမ့ၢ်) တင်အိတ်မူအတီၤသ့ၣ်တဖၣ်, တင်စူၢ်ခိၣ်ခိၣ်, တင်ဟဲလီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ ဒီးတင်အိတ်မူအတီၤအတင်နီၤ ဖးသ့ၣ်တဖၣ်အယိဘၣ်. တကးဒီးဘၣ်, ပျက်စီးလၢ လၢအအိတ်လၢ ထံကီၢ် (မ့တမ့ၢ်) တင်လီၢ်သဘူလၢတအိတ်ဒီးတင်ပတ်ပြးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဟီၣ်ကဝီၤလၢအအိတ်လၢ ဘီမ့ၢ်စၢၤဖျိၣ်ကရၢ အတင်အံးထွဲကွၢ်ထွဲ အဖိလပ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တင်လီၢ်လၢတအိတ်ဒီးတင်ခွဲတင်ယင် လၢကပၤ လီၤက့ၤအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ (မ့တမ့ၢ်) တင်လီၢ်လၢအိတ်ဒီး တင်ဆၢတဲပ်ပပ် တမံၤဂ့ၤတမံၤဂ့ၤ လၢအဘၣ်ထွဲဒီးတင်ပတ်ပြးမ့ၢ်ဂ့ၤ ခီဖျိတင်ဟံး န့ၣ်တင်အခိၣ်တယင်လၢ အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် အထံၣ်ဂၢ်ကီၢ်ဂၢ်, တင်စံၣ် ညီၣ်တဲပ်တင်အခွဲအယင် (မ့တမ့ၢ်) တင်ဟံးန့ၣ်တင် အခိၣ်တယင် လၢ ထံၣ်ကီၢ်ဂၢ် အနီၣ်ထီၣ်တမံၤမံၤအဖိခိၣ် ဒီးပပ်လီၤဆီအီၤ န့ၣ်တသ့ဝဲဘၣ်.

အဆင့်(၃)

ပျက်စီးခြင်းအိတ်ဒီး တင်ခွဲတင်ယင်လၢ ကအိတ်မူအိတ်ဂဲၤ, ကအိတ်ဒီး တင်သဘူ ဒီးအနီၣ်ကစၢ် တင်ဘၣ်တင်ဘါအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၄)

မတၢတဂၤမး တင်တဘၣ်မၤအီၤ ဒ်ကုၢ်အသိး (မ့တမ့ၢ်) တင်ခွဲတင်ပျက် အသိးဘၣ်. တင်ကဘၣ်တြီကွံၣ် တင်ကုၢ်ကပျက်ပျက်ညီ ဒ်ကုၢ်အသိး, တင်မၤကုၢ်မၤပျက်အသိး န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၅)

မတမး တၢ်တဘၣ်မၤအၢမၤနးအိၤ (မ့တမ့ၢ်) မၤဆူးမၤဆါအိၤ တအိၣ်ဒီးပှၤကူပှၤကညီအသး ဒီးလၢတၢ်အၢတၢ်သီဒိၣ်ဒိၣ်မ့ၢ်မ့ၢ်အပူၤ ဒ်သိးပှၤကူပှၤကညီအသူးအသ့ၣ် ကဟးဂီၤအဂီၢ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဟ့ၣ်အိၤ တၢ်စံၣ်ညီၣ် တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်တဘၣ်မၤအိၤဘၣ်.

အဆင့်(၆)

ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးအခွဲးအယၢ်လၢ ကဘၣ်တၢ်တူၢ်လိၣ်ပၢ်ကဲအိၤ လၢတၢ်လိၢ်ကိးပူၤဒဲး ဒ်ပှၤကူပှၤကညီတဂၤ အသိး ဒ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီအသိးန့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၇)

ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ထဲသိးတူၤသိးလိၣ်သး ဒ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီအသိးဒီးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ် လၢကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်သိၣ်တၢ်သီ အတၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်အိၤလၢတအိၣ်ဒီး တၢ်ကွၢ်မဲၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပှၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီး တၢ်ထဲသိးတူၤသိးလိၣ်သး လၢကဒီးန့ၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ ဒ်သိးကပူၤဖျဲးဒီး တၢ်ဘိးယၢ်ကွံၣ် တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤအံၤဒီးပၢ်တၢ်အခွၣ်အဆၢလၢအဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဂဲၤလိၣ်လၢ တၢ်ကပၢ် တၢ်အခွၣ်အဆၢအဂီၢ်မ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၈)

ပှၤတဂၤဂၤအတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ အဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲ ဒ်သဲးတၢ်သိၣ်တၢ်ဘျၢအသိးတဖၣ် မ့ၢ်ဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤအိၤန့ၣ် အဝဲအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ကူစါယါဘျါလၢ အတူၤလီၤတီၤလီၤလၢထံကီၢ်အကွီၢ်ဘျီၣ် လၢအဒိၣ် စိဒိၣ်ကမိၤအအိၣ် န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၉)

မတမး တဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဖိၣ်စိးအိၤ, တၢ်ဖိၣ်ယၢ်အိၤလၢ ယိၣ်ပူၤ, တၢ်ဒူးဟးထီၣ်ကွံၣ်အိၤလၢ အထံအကီၢ် အပူၤဘၣ်.

အဆင့်(၁၀)

လၢတၢ်ဆၢတဲင် ပှၤတၢ်ဂၤလၢ အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ဒီးအမူအဒါအဖီခိၣ် မ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ဆၢတဲင် ပၣ်လီၤတၢ်တူၢ်ကိၣ် လၢအဖီခိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤကဘၣ်အိၣ် ဒီးကိၣ်ဘျီၣ် လၢတၢ်ကွၢ်မဲၣ်တၢ်, လၢအသဘျူ ဒီးကဘၣ်တၢ်သမံသမိး အီၤလၢ ပှၤကမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အမဲၣ်ညါ အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်တုၤသိး ထဲသိးလိၣ်သး အလၢအပွဲၤ န့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၁၁)

(၁) ပှၤကိးဂၤလၢအဘၣ်တၢ်လိၣ်ကိၣ်အီၤလၢ တၢ်ကမၣ်တမံၤ အယိ န့ၣ် လၢကတြီဆၢက့ၤ တၢ်ပၣ်တၢ်ကမၣ် လၢအဖီခိၣ်အဂီၢ် တၢ်လိၣ်လၢအမ့ၢ် တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်သး, ကိၣ်ဘျီၣ်လၢ အစံၣ်ညီၣ် တဲၣ်တၢ်လၢကမ့ၢ် အမဲၣ်ညါအံၤသမံသမိး ဒ်တၢ် သိၣ်တၢ်သီအသိးဒီးတချုးလၢ တၢ်ပၣ်လီၤတၢ်စံၣ်ညီၣ်တဲၣ်လၢ အမ့ၢ်ပှၤမၤကမၣ်တၢ်ဖိဒ်းဘၣ်န့ၣ် အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢ တၢ်ကပၣ်အီၤ ဒ်အမ့ၢ်ပှၤလၢ အတၢ်ကမၣ် တအိၣ်တဂၤအသိး န့ၣ်လီၤ.

(၂) ဖဲအမၤကမၣ်တၢ်အဆၢကတီၢ် ဒ်ထံကီၢ်အတၢ်သိၣ်တၢ်သီအသိး မ့ၢ်ဂ့ၤဒ်ထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤ အတၢ်သိၣ်တၢ်သီ အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်လၢအမၤ ဝဲတမံၤအံၤ (မ့တမ့ၢ်) အတၢ်လီၤတုၣ်လီၤကၣ်တမံၤအံၤ တၢ်မ့ၢ် ထံၣ်ဝဲလၢတမ့ၢ်တၢ် ကမၣ်ဘၣ်န့ၣ်ဒီး တၢ်လၢမၤဝဲ (မ့တမ့ၢ်) တၢ်လီၤတုၣ်လီၤကၣ်အဖီခိၣ် မတဂၤမးတအိၣ်ဒီး တၢ်ကမၣ် ဘၣ်. ဖဲအဝဲမၤကမၣ်တၢ်အဆၢကတီၢ် တၢ်တဘၣ်ဟ့ၣ်တၢ်စံၣ် ညီၣ်ဒိၣ်န့ၢ်ဒ်း တၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢ အကြးဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲအဖီခိၣ်ဘၣ်.

အာဆီနီ(၁၂)

မတမး တၢ်တဘၣ်န့ၣ်လီၤမၤတံၢ်တၢ် အနီၣ်ကစၢ်အတၢ်သဘျု၊ အဟံၣ်ဖိယီဖိ၊ အဟံၣ် (မ့တမ့ၢ်) အတၢ်ကွဲးလံၢ်တဖၣ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ၊ မၤဘၣ်ဒိအဝဲအသူးအသ့ၣ်၊ အတၢ်မံၤဟူၤသ့ၣ်ဖျါမ့ၢ်ဂ့ၤန့ၣ်ဘၣ်. ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဘၣ်တၢ်ဒိသဒါအီၤလၢ တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ ခိဖျိတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ် န့ၣ်လီၤ.

အာဆီနီ(၁၃)

- (၁) ပှၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဟးထီၣ်က့ၤလီၤ၊ သူးလီၢ် သူးကျဲး၊ အိၣ်ဆိးလၢထံကီၢ် အဟီၣ်ကဝီၤပူၤလၢတၢ်သဘျုန့ၣ်လီၤ.
- (၂) ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဟးထီၣ်လၢအထံအကီၢ် မ့ၢ်ဂ့ၤ ဆူထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤအချၢမ့ၢ်ဂ့ၤ ဒီးဟဲက့ၤန့ၣ်လီၤက့ၤဆူ အထံ အကီၢ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ န့ၣ်လီၤ.

အာဆီနီ(၁၄)

- (၁) ပှၤကိးဂၤဒဲး ဒ်သိးကပူၤဖျဲးဒီးတၢ်မၤအမၤသီအီၤအဂီၢ် အိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢကယုအိၣ်ကဒုလၢ ထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.
- (၂) တၢ်ပၣ်ထီၣ်တၢ်ကမၣ်လၢ လၢအဟဲထွဲးထီၣ် နီၢ်နီၢ်လၢတၢ် ကမၣ်လၢ တဘၣ်ထွဲးဒီးထံဂ့ၢ်ကီၢ်ဂ့ၤ၊ တၢ်ထီဒါ ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ် အတၢ်ပညိၣ်ကွၢ်ဖိ၊ အတၢ်သိၣ်တၢ်သီတဖၣ်န့ၣ် တၢ်တပျဲအီၤလၢ ကသူတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢထးအံၤဘၣ်.

အာဆီနီ(၁၅)

- (၁) ပှၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကမ့ၢ်ဘၣ် ထံကီၢ်တဘျု ဘျုအထံဖိကီၢ်ဖိ န့ၣ်လီၤ.

(၂) မတမး တဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်က့ၤပှၤတၢ်အတၢ်မ့ၢ်တၢ် ဒ်ထံဖိ ကီၢ်ဖိတၢ်အသိးဘၣ်. တဘၣ်တၢ်ညိကွံၣ်စ့ၢ်ကီး အတၢ်ခွဲး တၢ်ယၢ်လၢ ကဆိတလဲအထံဖိကီၢ်ဖိ အတၢ်မ့ၢ်တၢ် န့ၣ်ဘၣ်.

အဆၢဒိၣ်(၁၆)

(၁) ပိၣ်မုၢ်, ပိၣ်ခွါ လၢအသးအန့ၣ်အလါ ပှၤထီၣ်ပှၤထီတဖၣ် အိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးတုဒီးဖျီအသး, သ့ၣ်ထီၣ် ဟံၣ်ယီ လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်ပၣ်တၢ်အဗျၢ်အဆၢလၢကလုၣ်, ထံကီၢ် (မ့တမ့ၢ်) အတၢ်ဘျၢ်တၢ်ဘါ အယီဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် တုၤသိးထဲသိးလိၣ်သး ဖဲအိၣ်ဆိး တပူၤယီမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖဲထုးလီၤဖျၢ်လိၣ်ကွံၣ်အသး မ့ၢ်ဂ့ၤလီၤ.

(၂) တလးမ့ၢ်ပိၣ်မုၢ် ဒီးတလးမ့ၢ်ပိၣ်ခွါခဲၤ မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်သးသဘျု အလၢအပှၤမး ကဒီးတုဒီးဖျီဘၣ်အသး လီၤ.

(၃) ဟံၣ်ယီခူၣ်ထာမ့ၢ် ပှၤကူပှၤကညီတၢ်ကရၢကရိ အခိၣ်တယၢ် ဒီး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကဘၣ်တၢ် အံးထွဲကွၢ်ထွဲအီၤလၢပှၤကူ ပှၤကညီတၢ်ကရၢကရိ ဒီးအထံအကီၢ် န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၁၇)

(၁) ပှၤကီးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကပၢဘၣ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် ဒ်နီၢ်တၢ်အသိးမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်ပၣ်ဖျိၣ်ဒီး ပှၤဂ့ၤပှၤဂ့ၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ န့ၣ်လီၤ.

(၂) မတမးအတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်, အတၢ်ထူးတၢ်တီၤအံၤ တဘၣ် တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်အီၤဘၣ်.

အာဒိန်(၁၈)

ပျက်စီးမှုအိမ်အိမ်တိုင်းတစ်သင်္ချာလှ တစ်ဆီကမိန့်ဆီကမေး၊ တစ်သင်္ချာလှ တစ်သင်္ချာပင်ဖေးနီးဖေးတစ်ဂူတစ်အာအဆာ၊ တစ်သင်္ချာလှတစ်ဘူဉ် တစ်ဘါအဖိခိဉ်န့ဉ်လီ။ လာတင်ခွဲတင်ယင်အံအပူ အိမ်အိမ်တိုင်း တစ်သင်္ချာလှ ကဆီတလဲအတင်ဘူဉ်တင်ဘါတင်စိုတင်နင်၊ နီတင်ဂူ မှ်ဂူ၊ ပင်ဖိဉ်အိမ်ပျက်စီးမှုမှ်ဂူ တင်သိဉ်လိဘဉ်ထွဲအတင်ဘူဉ်တင်ဘါ (မှ်တမှ်) အတင်စို တင်နင်၊ တင်ဘူဉ်ထိဉ်ဘါထိဉ်ယွ၊ သွဉ်တဖဉ်အံ တင်မလဲအီလတင်သင်္ချာ လာကမျာ်သွဉ်တဖဉ်အမဲဉ်ညါမှ်ဂူ၊ လာတင်လီလီလီဆီဆီတတီတီအပူ မှ်ဂူသုဝဲဒဉ်န့ဉ်လီ။

အာဒိန်(၁၉)

ပျက်စီးမှုအိမ်အိမ်တိုင်းတစ်သင်္ချာလှ ကပင်ဖျါထိဉ်အတင်ထံဉ် အတင်ဆီ ကမိဉ်တဖဉ်လှ တင်သင်္ချာအပူန့ဉ်လီ။ လာတင်သင်္ချာအံအပူ အိမ်အိမ်တိုင်းခွဲတင်ယင်လှ ကဟံးယင်အတင်ထံဉ်တင်ဆီကမိဉ်အံလှ တင်သင်္ချာအပူ လာတင်အိမ်အိမ် တင်တြီမတင်တင်ဘဉ်။ တကးဒံးဘဉ် တင်ကစီဉ်အဂုဉ်အကျီ၊ အတင်ထံဉ်တင်ဆီကမိဉ်တဖဉ်အံ တင်လိဉ် ဟံးန့ဉ်၊ ရလီ၊ မလိန့ဉ်အီ ဒီဖျိမံဒယာဉ်တင်ကစီဉ် တဆီဘဉ်တဆီ လာတင်အိမ်အိမ် တင်လီတင်ကျဲအဒွဉ်အဆာဘဉ် န့ဉ်လီ။

အာဒိန်(၂၀)

- (၁) ပျက်စီးမှုအိမ်အိမ်တိုင်းခွဲတင်ယင်၊ တင်သင်္ချာလှ ကပင်ဖိဉ်လိဉ်သး၊ ကဒူးအိဉ်ထိဉ်တင်ကရကရီဒီးကရကရီ ထိဉ်သးန့ဉ်လီ။
- (၂) မတမး တဘဉ်တင်မဆူဉ်အီလှ ကန့ဉ်လီဆူ တင်ကရကရီ တဖုဖုအပူဘဉ်။

အာဆီယံ(၂၀)

- (၁) ပုဂံကီးဂါဒဲးအိန်ဒီးတင်ခွဲးတင်ယင်လါ၊ ကနင်လီၤဆူ ထံကီၢ်ပဒိန် အတင်ကရုကရိအပူၤ လီၤလီၤမုၢ်ဂုၤ ခိဖျိလါတင်ယုထာခါၣ် စးလါ တင်သဘျူအပူၤမုၢ်ဂုၤ သ့ဝဲဒိန်န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ပုဂံကီးဂါဒဲးအိန်ဒီးတင်ခွဲးတင်ယင် ထံသိးတုၤသိးလိၣ်သးလါ ကမ့ၢ် ထံကီၢ်ပဒိန်အပူၤမၤတင်ဖိန့ၣ်လီၤ.
- (၃) ထံကီၢ်ပဒိန် တင်ပၤတင်ပြးအစိကမီၤ ကဘၣ်အိန်သ့ၣ်လီၤ အသးလါ ထံဖိကီၢ်ဖိတဖၣ် အတင်ဘၣ်သး အဖိခိန်န့ၣ်လီၤ. ပုဂံကီးဂါ အိန်ဒီးတင်ခွဲးတင်ယင်ထံသိးတုၤသိးလါ ကဟ့ၣ် တင်ဖးလီၤ. အိန်ဒီးတင်ခွဲးတင်ယင် လါကပပ်ဖျါထီၣ်အတင်ဘၣ် သးခိဖျိတင်ဟ့ၣ်တင်ဖးအသန့လီၤလီၤ လါတင်သဘျူအပူၤမုၢ်ဂုၤ, တင်ဟ့ၣ်တင်ဖးအ သန့လါတင်ခူသ့ၣ်အပူၤမုၢ်ဂုၤ လါတင်ယု ထာထံကီၢ်ခိန်န့ၣ် တင်ရဲၣ်တင်ကျဲၤအမ့ၢ်အတီ လါတင်မၤအီၤ တဘျီဘၣ်တဘျီ အဖိခိန်န့ၣ်လီၤ.

အာဆီယံ(၂၂)

ပုဂံကီးဂါအိန်ဒီးတင်ခွဲးတင်ယင်လါ အကမ့ၢ်ပုၤကူပုၤကညီ တင်ကရု ကရိဖိတဂါ ဒ်သိးကဒီးန့ၢ် တင်အိန်မူတင်ရု လိၣ်မၤသကိးအတင်ဘၣ် တင်ဘၤအဂီၢ်,တကးဒဲးဘၣ် ဒ်အထံအကီၢ်အတင်ကရုကရိဒီး အထံ အကီၢ်အကံၢ်အစိအသိး ခိဖျိလါထံကီၢ်ပတီၢ်အတင်ကျဲးစးဒီး ထံဂုၤကီၢ်ဂါအတင်မၤသကိးတင်အဖိခိန် နီၢ်ကစၢ်အသူးအသ့ၣ် ဒီးအနီၢ်ကစၢ်အတင်သဘျူ ကဒိန်ထီၣ်ထီထီၣ်အဂီၢ် အိန်ဒီးတင်ခွဲး တင်ယင်လါ ကဒီးန့ၢ်တင်လိၣ်လါအမ့ၢ်တင်ဖးတင်မၤမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်, တင်ရုလိၣ်မၤသကိး, ဒီးတင်ဆဲးတင်လၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

အာဒိန်(၂၃)

- (၁) ပှကိးဂးဒဲး အိန်ဒီးတန်ခွဲးတန်ယင်လကဖဲးတန်မတန်လီၤ.
 အိန်ဒီးတန်သဘျူလကယုထာဖဲးမတန်မလကအဲဒဲးဝဲ, အိန်ဒီး
 တန်ခွဲးတန်ယင်လက ကဒီးန့ၢ်တန်ဖဲးတန်မအလီၢ်အကျဲလက
 အအိန်ဒီးတန်တီတန်လီၤဒီး ဘန်လီၢ်ဘန်စးဝဲဒီးအိန်ဒီး တန်ခွဲး
 တန်ယင်လက တန်ကကဟုကယင်တြီဆာန့ၢ်အီၤ လကတန်တအိန်ဒီး
 တန် ဖဲးတန်မန့ၢ်လီၤ.
- (၂) ပှကိးဂးဒဲးအိန်ဒီးတန်ခွဲးတန်ယင်လက ကဒီးန့ၢ်တန်ဖဲးတန်မ,
 ဒီး လါလဲလကအထဲသီးတုၤသီးလိင်သး လကတအိန်ဒီးတန်ကွၢ်
 မဲင်ဘန်န့ၢ်လီၤ.
- (၃) ပှမတန်ဖိကိးဂးဒဲး အိန်ဒီးတန်ခွဲးတန်ယင်လက ကဒီးန့ၢ်ကျိန်စု
 ဘူးလဲလကကြးဒီးန့ၢ်ဝဲတီတီလီၤလီၤ လကအအိန် ဒီးတန်အုန်ကီၢ်
 သးအလကအပှဲၤလကကီၢ်, အိန်ဒီးပှကူပှကညီ အသူးအသ့ၣ်,
 ကဆာထာန်ဂၢ်ကျဲၤ လကအဝဲဒီးအဟံၣ်ဖိယီဖိအဂီၢ် န့ၢ်လီၤ.
- (၄) ပှကိးဂးဒဲး ဒ်သီး ကကဟုကယင် ဒီသဒါ အတန်ဖဲးတန်မ အတန်
 ဘန်ဘျူးသ့ၣ်တဖန်အဂီၢ် အိန်ဒီးတန်ခွဲးတန်ယင်လကကရၢ
 ကရီထီၣ်စာဖှိန်ကူၣ်ကၤကရၢမ့ၢ်ဂ့ၤ, န့ၢ်လီၤဆူ စာဖှိန်ကူၣ်ကၤ
 ကရၢအပှဲၤမ့ၢ်ဂ့ၤသ့ဝဲဒန် န့ၢ်လီၤ.

အာဒိန်(၂၄)

ပှကိးဂးဒဲး အိန်ဒီးတန်ခွဲးတန်ယင်လက ကဟံးန့ၢ်တန်အိန်ဘျူးအိန်သါ,
 အိန်ကသ့ၣ်ကသီ ဖဲတန်မအဆာကတီၢ်လက တန်ပင်လီၤအီၤ အိန်ဒီး
 တန်ဒီးန့ၢ်လါလဲ အခါမ့ၢ်ဂ့ၤ, နံၤသဘျူလကတန်ပင်လီၤအီၤတဖန် အဖိ
 ခိန်မ့ၢ်ဂ့ၤ န့ၢ်လီၤ.

အဆာဒိန်(၂၅)

(၁) ပျှလ်ကိးဂးဒဲးအိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၢ်တၢ်အိန်မူ အပတီၢ်လၢအဝဲဒီး အဟံၣ်ဖိယီဖိကအိန်ပွဲၤဒီး တၢ်အိန်ဆူၣ်အိန်ချ့ဒီး တၢ်မုၢ်တၢ်ပၤလၢနီၢ်ခိဒီးနီၢ်သးအဂီၢ် လၢအလၢပွဲၤဒီးတၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤ ဒ်အမုၢ်တၢ်အိန်တၢ်အိၤ, တၢ်ကူတၢ်သိး, ဟံၣ်ယီတၢ်အိန်တၢ်ဆိး, တၢ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲလၢ တၢ်အိန်ဆူၣ်အိန်ချ့တဖၣ်လီၤ. တကးဒီးဘၣ်, အိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၢ်တၢ်အိန်မူ အတၢ်ဘံၣ်တၢ်ဘၢ ဖဲအတၢ်ဖံးတၢ်မၤတအိန်, တၢ်အိန်ဆူၣ်အိန်ချ့တဂ့ၤ, နီၢ်ခိကွၢ်ဂီၤတလၢပွဲၤ, မုၢ်ကမဲ, သူၣ်က့သးပှၢ်ကတီၢ် မ့တမ့ၢ်ခိဖျိလၢ တၢ်ဂ့ၤအကလုၣ်ကလုၣ်အယီၤ ကလုၢ်အိန်အသးသမူအဂီၢ် တထီၣ်ဘးအဆာကတီၢ်န့ၣ်လီၤ.

(၂) မိၢ်ဒီးဖိသ့ၣ်တဖၣ် အိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ တၢ်ကအံးထွဲကွၢ်ထွဲဒီးတိစၢၤမၤစၢၤအီၤ လီၤလီၤဆိဆိန့ၣ်လီၤ. ဖိသ့ၣ်လၢအအိန်ဖျဲၣ်ထီၣ်လၢ မိၢ်ပၢ်ခဲဂးဒီးတုဒီးဖျိအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ အိန်ဖျဲၣ်ထီၣ်ဘၣ်လၢ မိၢ်ခဲဂးလၢတဒီးတုဒီးဖျိအသးမ့ၢ်ဂ့ၤ, ဖိသ့ၣ်ခဲလၢာ်အံၤ အိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် ထဲသိးတုၤသိးလိာ်သး လၢကဒီးန့ၢ်တၢ်အံး ထွဲကွၢ်ထွဲအီၤန့ၣ်လီၤ.

အဆာဒိန်(၂၆)

(၁) ပျှလ်ကိးဂးဒဲးအိန်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကမၤလိတၢ်အဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ကမၤလိန့ၢ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ လၢတၢ်သဘျု လၢတအိန်ဒီး ကိုအလဲ, အစ့ၤကတၢ် ဖဲတီၤဖျဲၣ်တၢ်မၤလိ အဆာကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တီၤဖျဲၣ်အတီၤ တၢ်မၤလိအံၤ ပျှလ်ကိးဂးဒဲး ကဘၣ်မၤလိ အီၤသပှၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. စဲးဖိကဟံၣ်တၢ်မၤလိ ဒီးတၢ်လုၢ်အိန်သး သမူတၢ်မၤလိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် ပျှအါဒံအါဂၤမၤလိအီၤကဘၣ်န့ၢ်ကဘၣ်သ့ ဒီးတၢ်မၤလိလၢ အပတီၢ်ထီတဖၣ်အဂီၢ်အိန်သ့ၣ်လီၤ အသးလၢ ပျှမၤလိတၢ်ဖိတဂၤ ဒ်အပတီၢ်တုၤထီၣ် ထီၣ်ဘးအသိးအိန်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် တုၤသိးထဲသိးလိာ်သး န့ၣ်လီၤ.

- (၂) တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အံၤ တၢ်ကဘၣ်သိၣ်လိအိၤအိၣ်ဒီးတၢ်ပညိၣ်လၢ ကမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ပုၤကူၣ်ပုၤကညိၣ်အတၢ်သ့တၢ်လၢန, ဒီးဒ်သိးကပၣ်ကဲအါထီၣ် ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢပုၤကူၣ်ပုၤကညိၣ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်သဘျူ အခိၣ်တယၢ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အံၤ ကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ အမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ် တၢ်နၢ်ပၢ်လိၣ်သး, တၢ်ဆိၣ်လီၤသး ဒီးတၢ်အဲၣ်တၢ်ကွံၤလၢထံ ကီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ကလုၣ် (မ့တမ့ၢ်) တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢ်ကရူၢ်ကရၢ သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ ဒီးကဘၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ မၤဂ့ၤ ထီၣ်ဒိၣ်ထီၣ် ဘီၤမ့ၢ်စၢ်ဖျိၣ်ကရၢ အတၢ်ဖဲတၢ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ပၢ်ယၢ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ပၢ် အတၢ်ဖဲ တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.
- (၃) မိၢ်ပၢ်မ့ၢ် သရၣ်သမါအဆိကတၢ်လၢ ကယုထၢန့ၢ် ဖိတဖၣ် အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အကျိၤအကျဲ န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၂၇)

- (၁) ပုၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သဘျူဘၢ ကန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢ ပုၤအတၢ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ အတၢ်အိၣ်မ့ၢ်အပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ, တၢ်သဘျူလၢ ကတူၢ်လိၣ်ပလၢ်ဘၣ် ခွဲးလၢကူၣ်သ့, အိၣ်ဒီး တၢ်သဘျူလၢကဟ့ၣ်ခိၣ်ဟ့ၣ်နီၤ ဘၣ်ထွဲဒီး စဲအံၤအတၢ်ဒိၣ် ထီၣ်ထီၣ် ဒီးအတၢ် ကဲဘျူးသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ.
- (၂) ပုၤကိးဂၤဒဲးအိၣ်ဒီး တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကကဟ့ၣ်ကယၢ်ဒီသဒါ အမိရၢၣ်အသူးအသ့ၣ် ဒီးတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ် တၢ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ် ဖျိၣ်လၢ အဒီးန့ၢ်ဝဲခိၣ်ဖျိၣ်လၢစဲအံၤတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့, လိၣ်လဲၢ်, ခွဲးလၢကူၣ်သ့လၢ အဒဲးအိၣ်ထီၣ်ဝဲလၢ အနီၢ်ကစၢ် အတၢ်ကူၣ်တၢ်ဆး တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်အဖိခိၣ် န့ၣ်လီၤ.

အဆၢဒိၣ်(၂၈)

ပုၤကိးဂၤဒဲး အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ကဒီးန့ၢ်ဘၣ် တၢ်ရူလိၣ်မၤသကိးသန့, ထံဂ့ၤကီၢ်ဂၤတၢ် ဘၣ်ထွဲတုၤအိၣ် လိၣ်သးအသန့တဖၣ် လၢအမၤဖျါထီၣ် တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်ဒီးတၢ်သဘျူ လၢအအိၣ်လၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘျုးတၢ်ဘိးဘၣ်ရၢလီၤ ဘၣ်ထွဲဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢပုၤကူၣ်ပုၤကညိၣ်အဂီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

အဆင့်(၂၉)

- (၁) ပျက်စီးခြင်းအစဉ်အဆက် မှုဒါ လာပျက်တဝါအဖီခိန် မှုဒါအနီကစာ ခပ်ဝဲ အတင်သုတ်တလည်တဖန် ဒိန်ထိန် ထိထိန်သုဝဲ ထဲဒိန်လာ ပျက်အတဝါအံ့အပူအယိန့န့လီ။
- (၂) လာတင်ကသူနီတဂတင်ခွဲးတင်ယင် ဒီးတင်သဘျူအဂီၢ်, ကဘန် သူဝဲ ဒ်သီးပျက်စီးကပင်လုၢ်ပင်ပူ ဒီးပင်ကဲပျက်အဂူ အဂူ အတင်ခွဲးတင်ယင် ဒီးအတင်သဘျူ, လာကမလပျက်တင်တီ တင်လီလအလိန် လာဒိန်မိန်ကရုစံ ပျက်ပျက်ကညီအတင်ကရု ကရီအဂီၢ် လာကမလပျက်တင်သကဲၣ်ပဝး, ပျက်မုၢ် ထံဖိကီၢ် ဖိတဖန်အတင်မုၢ်တင်ပၤ, တင်လာတင်ပျက်အဂီၢ် ကသူဝဲ အတင် ခွဲးတင်ယင် ဒ်တင်သိန်တင်ဘျူ အတင်ပင်လီတင်အဒွန် အဆာ အသီး န့န့လီ။
- (၃) တင်ခွဲးတင်ယင်ဒီးတင်သဘျူသုတ်တဖန်အံ့ တင်တဘန်သူအီလါ ကျဲလအထီဒါလိၣ်သးဒီး ဘီမုၢ်စာဖျိန်ကရု အတင်ပညိန်ကွၢ်စိ ဒီးအတင်သိန်တင်ဘျူဘန်။

အဆင့်(၃၀)

တင်ကတီၤတထံၣ်လင်လင် လအအိန်လအဟိန်ခိန်ဒီဘုၣ် တင်ဘီးဘန် ရုလီ ဘန်ထွဲဒီးတင်ခွဲးတင်ယင်လာပျက်ပျက် ကညီအဂီၢ်အံ့အပူ တဖန် တဘန်တင်တဲကျိးကွၢ်ဒ်ထံကီၢ်တကီၢ်အဂီၢ်မုၢ်ဂုၤ, ပျက်တကရူၢ် တကရုအဂီၢ်မုၢ်ဂုၤ, နီၢ်တဂလအဂီၢ် မုၢ်ဂုၤအိန်ဒီးတင်ခွဲးတင်ယင် လါ ကန့ၣ်လီလအမတင်တမံမံ မုၢ်တမုၢ် မလအနီကစာအယိမုၢ် ဂုၤလအအိန်ဒီးတင်တိၣ်လါ ကမလဟးဂီၤတင်ခွဲး တင်ယင်ဒီးတင် သဘျူလအအိန်လါ တင်ဘီးဘန်ရုလီအံ့အပူ အဂီၢ်န့န့လီ။